

«Η εφαρμογή των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ως θεμελιώδης προϋπόθεση σεβασμού της ΕΣΔΑ» | Κύκλος Ιδεών | Υπό την αιγίδα της Γ.Γ. του Συμβουλίου της Ευρώπης, Marija Pejčinović – Burić | Αθήνα, 17.1.2020

Ιωάννης Σαρμάς, Πρόεδρος του Ελεγκτικού Συνεδρίου

**Η συμμόρφωση του Ελεγκτικού Συνεδρίου
ως δικαιοδοτούντος θεσμού με τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου
Δικαιωμάτων του Ανθρώπου**

I.

Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '90 αυτό που καταλάβαινε κανείς διαβάζοντας τη διάταξη του άρθρου 46 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών περί «συμμόρφωσης» στις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ήταν ότι το καταδικαζόμενο Κράτος όφειλε να καταβάλει στον νικήσαντα διάδικο το ποσό που του επιδίκαζε η απόφαση με ό,τι άλλο συναφές, ήτοι τόκους, δικαστικά έξοδα κ.λπ.. Η πιο διάσημη απόφαση της δεκαετίας αναφορικά με δυστροπία Κράτους να συμμορφωθεί σε απόφαση του Δικαστηρίου, που ήταν μάλιστα ελληνική, αφορούσε την καταβολή ενός υψηλού για την εποχή εκείνη ποσού, που τελικά καταβλήθηκε. Όμως, η ανυποληψία στην οποία είχαν περιέλθει οι αποφάσεις του Δικαστηρίου με τις οποίες καταδικαζόταν η Τουρκία για τη χρήση βίας από τις στρατιωτικές και αστυνομικές της δυνάμεις κατά την καταστολή του κουρδικού αυτονομιστικού κινήματος οδήγησε το Δικαστήριο σε λήψη ριζοσπαστικών μέτρων. Διαπιστώθηκε τότε ότι η απλή αποζημίωση των θυμάτων σοβαρότατων παραβιάσεων της Σύμβασης και των Πρωτοκόλλων της δεν οδηγούσαν στην παύση των παραβιάσεων οι οποίες συνεχίζονταν αμείωτες.

Αυτό έκανε το Δικαστήριο να υποδείξει στο καταδικαζόμενο Κράτος ότι η νομική δεσμευτικότητα από τις αποφάσεις του δεν εξαντλείται στην καταβολή της αποζημίωσης που επιδικάζεται, αλλά πρωτίστως στην υποχρέωση του καταδικαζόμενου Κράτους να άρει την προσβολή που διαγνώσθηκε λαμβάνοντας όλα τα αναγκαία προς αυτό μέτρα. Η δε αποστολή της Επιτροπής Υπουργών που εποπτεύει για την καλή εκτέλεση της απόφασης του Δικαστηρίου δεν περιορίζεται στη διαπίστωση της καταβολής των χρηματικών ποσών που υποχρεώνεται το καταδικασθέν Κράτος από την απόφαση να καταβάλει στο θύμα, αλλά στην επαλήθευση ότι το καταδικασθέν Κράτος ενήργησε καλόπιστα ώστε η ίδια η παραβίαση να αρθεί, ήτοι να σταματήσει, αν είναι διαρκής, και να αποκατασταθεί η ζημιά που προκλήθηκε.

Έτσι, η «συμμόρφωση» στις αποφάσεις του Δικαστηρίου έγινε αντιληπτή ως κάτι πολύ διαφορετικό από μια αποζημίωση πράγματι υφιστάμενης ζημίας ή διαφυγόντος κέρδους. Η λεγόμενη “*restitution in integrum*” έπαψε να γίνεται κατανοητή ως χρηματικής φύσεως αποκατάσταση και σημασιολογικά εμπλουτίστηκε με την ιδέα της διάπλασης καταστάσεως ώστε η έννομη τάξη του καταδικασθέντος Κράτους να ευθυγραμμισθεί με τις απαιτήσεις της Σύμβασης και των Πρωτοκόλλων της. Αυτό, υπέδειξε το Δικαστήριο, μπορεί να απαιτήσει τη λήψη όχι μόνο ατομικών, αλλά και γενικής φύσεως μέτρων συμμόρφωσης.

Ατομικής φύσεως μέτρα συμμόρφωσης είναι μέτρα προς θεραπεία της συγκεκριμένης παραβίασης που διαπιστώθηκε. Τέτοια μπορεί να είναι είτε αυτά που λαμβάνονται για να διακοπεί η συγκεκριμένη παραβίαση που διαγνώσθηκε, λ.χ. η εκτέλεση μιας δικαστικής απόφασης που δεν εκτελείται, είτε μέτρα προς θεραπεία της παραβίασης όταν αυτή έχει ολοκληρωθεί, όπως λ.χ. όταν παρέχεται η οικονομική δυνατότητα επανάληψης της εθνικής δικαστικής διαδικασίας εντός της οποίας διεπράχθη η παραβίαση, λ.χ. η απόρριψη ενδίκου μέσου λόγω υπερβολικής τυπολατρίας, ώστε έτσι να τύχει τελικώς σεβασμού το παραβιασθέν δικαίωμα.

Γενικής φύσεως μέτρα είναι αυτά που θεραπεύουν τα αίτια από τα οποία προκλήθηκε η συγκεκριμένη εκδικασθείσα υπόθεση, αλλά που, όταν ληφθούν, θα

άρουν τη δυνατότητα πρόκλησης και νέων υποθέσεων παραβίασης της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της ομοειδών με την εκδικασθείσα.

II.

Αν εξαιρέσουμε τις περιπτώσεις καταδίκης της Ελλάδος για υπέρβαση του εύλογου χρόνου εκδίκασης υποθέσεων, ελάχιστες αποφάσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου κρίθηκαν από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ως παραβιάζουσες δικαιώματα ή ελευθερίες από αυτά που κατοχυρώνονται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών ή τα Πρωτόκολλα αυτής. Αυτό συνέβη ιδίως, *πρώτον*, στην περίπτωση της αφαίρεσης του συνταξιοδοτικού δικαιώματος δημοσίου υπαλλήλου λόγω καταδίκης του για δωροδοκία κατά την υπηρεσία, όπου το Δικαστήριο του Στρασβούργου, αντίθετα από το Ελεγκτικό Συνέδριο, βρήκε ότι *το μέτρο ήταν υπερβολικό*, και, *δεύτερον*, στην περίπτωση της κατάργησης αναδρομικών δικαιωμάτων συνταξιούχων εις βάρος του Δημοσίου πέραν της τριετίας, όπου το Δικαστήριο του Στρασβούργου υπέδειξε ότι *ο χρόνος έναρξης της τριετούς αναδρομής* πρέπει να μην εξαρτάται από τυχαία και συμπτωματικά γεγονότα αλλά από ενέργειες αυτού που υφίσταται τη θυσία ως εκ της θεσπίσεως περιορισμένου χρόνου της αναδρομής.

Ουδέποτε πάντως το Ελεγκτικό Συνέδριο αρνήθηκε να συμμορφωθεί προς απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου είτε η απόφαση αφορούσε συγκεκριμένη υπόθεση είτε κανόνα δικαίου που τύγχανε εφαρμογής σε ομοειδείς περιπτώσεις. Υπό την έννοια αυτή η συμμόρφωση του Δικαστηρίου είναι δεδομένη. Όμως στο Ελεγκτικό Συνέδριο ως θεσμός που δικαιοδοτεί, παρατηρείται μια άλλου είδους συμμόρφωση, πολύ πιο βαθιά, ευρεία και ουσιαστική από την έννοια της συμμόρφωσης ως γίνεται αντιληπτή γενικώς και ως περιεγράφη στην εισαγωγή.

Το Ελεγκτικό Συνέδριο, στο σύνολο του ουσιαστικού και δικονομικού δικαίου που καλείται να εφαρμόσει, δεν συμμορφώνεται απλώς με την οικεία

νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, δεν ερμηνεύει απλώς "υπό το φως" ή "υπό το πρίσμα" της νομολογίας αυτής τους σχετικούς κανόνες του εθνικού δικαίου που τυγχάνουν εφαρμογής στην επίδικη περίπτωση, αλλά πέραν αυτών αντιλαμβάνεται το εθνικό δίκαιο, έτσι όπως εμφανίζεται ενώπιόν του στις επίδικες περιπτώσεις, ως τελούν σε συνεχή διάλογο και τελικώς εναρμόνιση προς τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες όπως τις αντιλαμβάνεται στη νομολογία του το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Και αυτό, όπως ήδη ελέχθη, και στο ουσιαστικό και στο δικονομικό δίκαιο που το ανώτατο δημοσιονομικό δικαστήριο εφαρμόζει.

III.

Ως προς το ουσιαστικό δίκαιο πρέπει να διακρίνουμε τις συνταξιοδοτικές από τις καταλογιστικές υποθέσεις, υπενθυμίζοντας εδώ ότι αυτές είναι οι δύο μεγάλες κατηγορίες διαφορών που υπάγονται στη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου.

α' Αναφορικά με τις συνταξιοδοτικές υποθέσεις, που αφορούν απονομή σύνταξης σε δημόσιους λειτουργούς και υπαλλήλους, το Δικαστήριο παγίως πλέον δέχεται ότι το συνταξιοδοτικό δικαίωμα, είτε ως αξίωση οφειλομένων εκ του παρελθόντος είτε ως προσδοκία οφειλής στο μέλλον, προστατεύεται ως περιουσιακό δικαίωμα. Αυτό σημαίνει ότι η σύνταξη των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων, ανεξάρτητα από τη συνταγματική της προστασία στο εθνικό δίκαιο ως θεσμική εγγύηση του υπηρεσιακού καθεστώτος των ανωτέρω ή ως θεμελιώδες κοινωνικό δικαίωμα, τυγχάνει πάντως παραλλήλως της προστασίας από τον υπερεθνικό κανόνα του άρθρου 1 του 1^{ου} Πρωτοκόλλου της Σύμβασης. Επομένως, όταν το δικαίωμα τούτο *θίγεται* κατά τη σχετική ορολογία του Δικαστηρίου του Στρασβούργου, όταν δηλαδή καταργούνται, αναιρούνται ή περιορίζονται οι συνταξιοδοτικές αξιώσεις ή προσδοκίες, τίθεται ζήτημα παραβίασης του 1^{ου} Πρωτοκόλλου και το Ελεγκτικό Συνέδριο, για να κρίνει αν τελικώς υφίσταται *παραβίαση*, εφαρμόζει τη σχετική τεχνική αναζήτησης πλήγματος στην ουσία του θιγέντος δικαιώματος ή τήρησης της δίκαιης ισορροπίας, όπως ακριβώς θα έπραττε και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Έτσι, κρίθηκε λ.χ. ότι δεν επιτρέπεται να παραγραφεί το καθόλου συνταξιοδοτικό δικαίωμα επειδή δεν ασκήθηκε εντός πενταετίας, ούτε ότι μπορεί να καταργηθούν νομοθετικά, χωρίς την τήρηση των απαιτήσεων της αρχής της αναλογικότητας, κεκτημένες χρηματικές αξιώσεις εκ συντάξεως. Τμήμα του Δικαστηρίου έκρινε ότι τίθεται ζήτημα παραβίασης του άρθρου 1 του 1^{ου} Πρωτοκόλλου όταν αφαιρείται ολοκληρωτικά το συνταξιοδοτικό δικαίωμα στον χρησιμοποιήσαντα πτυχίο που θεωρήθηκε ως πλαστό ή στο τέκνο που κατηγορείται ότι εφόνευσε τον γονέα του εξ ου έλκει το συνταξιοδοτικό του δικαίωμα. Σε κάθε περίπτωση μείωσης σύνταξης με νομοθετικό μέτρο χάριν διασφάλισης της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, όπως συνέβη με όλους τους λεγόμενους μνημονιακούς νόμους, εξετάζεται επίσης η συμβατότητα του μέτρου με τις απαιτήσεις εκ του άρθρου 1 του 1^{ου} Πρωτοκόλλου. Ακόμα, η μη εκτέλεση αποφάσεων του Δικαστηρίου με τις οποίες επιδικάζονται συνταξιοδοτικές απαιτήσεις παραβιάζει, σύμφωνα με νομολογία του συμβουλίου συμμόρφωσης που λειτουργεί στο Δικαστήριο, την ως άνω διάταξη.

β' Αναφορικά τώρα με τις καταλογιστικές υποθέσεις, το δεύτερο σκέλος των δικαιοδοτικών αρμοδιοτήτων του Ελεγκτικού Συνεδρίου, και εδώ παρατηρείται το ίδιο φαινόμενο. Στις υποθέσεις αυτές ο καταλογισμός είτε επιβάλλεται από διοικητική αρχή είτε από το Ελεγκτικό Συνέδριο κατά την άσκηση του ελεγκτικού του έργου, πάντως σε κάθε περίπτωση συνίσταται στην έγερση μιας χρηματικής αξίωσης κατά προσώπου υπόχρεου σε δημόσια λογοδοσία, ευθέως ως υπολόγου εν στενή εννοία ή υπό άλλη συναφή ιδιότητα ως λ.χ. του παρανόμως κατέχοντος επί υποθέσεων *πόθεν έσχες* ή παρανόμως εισπράξαντος επί υποθέσεων *πολυθεσίας*. Στις υποθέσεις αυτές, που δεν εμφανίζουν την ίδια ομοιομορφία ως οι συνταξιοδοτικές, παρατηρούνται στη νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου ισχυρές τάσεις, που θα μπορούσαν να θεωρηθούν πλέον ως διαμορφώσασες οριστική κατάσταση, θεώρησης της πράξης καταλογισμού είτε ευθέως ως *επέμβασης* στην περιουσία του καταλογιζομένου, είτε ως κύρωση εις βάρος του υπό τις προϋποθέσεις της νομολογίας *Engel* του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων

του Ανθρώπου, οπότε, εφαρμόζονται στην περίπτωση του, τόσο το τεκμήριο αθωότητας όσο και ο κανόνας *non bis in idem*.

Η έλλειψη ομοιομορφίας των καταλογιστικών υποθέσεων δεν ευνοεί μια ενιαία προσέγγιση αυτών εκ μέρους του Ελεγκτικού Συνεδρίου αναφορικά με την εφαρμογή δικαιωμάτων και ελευθεριών που κατοχυρώνονται στη Σύμβαση και τα Πρωτόκολλά της υπέρ των καταλογιζομένων. Το τεκμήριο αθωότητας και ο κανόνας *non bis in idem* προϋποθέτουν κατ' αρχήν μια παράλληλη ποινική διαδικασία με διαπιστώσεις πραγματικών περιστατικών από τον ποινικό δικαστή. Η δε εφαρμογή του άρθρου 1 του 1^{ου} Πρωτοκόλλου αν και σε πολλούς θα φαινόταν αυτονόητη γιατί ο καταλογισμός, ο οποιοσδήποτε καταλογισμός, είναι *επέμβαση* στην περιουσία του καταλογιζομένου, πάντως δεν θα μπορούσε να είχε την ίδια αντιμετώπιση αν μέσω αυτού αναζητούνται υπεξαيرهθέντα χρήματα του Δημοσίου, ή αχρεωστήτως καταβληθείσες, εκ λάθους της Διοίκησης και μόνον, αποδοχές υπαλλήλου. Όπως πάντως κι αν έχει, οι αποφάσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου στο πεδίο αυτό είναι ενδεικτικές της αναζήτησης από το Δικαστήριο αν το πλέγμα της καταλογιστικής σχέσης, στις διάφορες πτυχές της, υπάγεται ή όχι σε δικαιώματα κατοχυρούμενα στη Σύμβαση και τα Πρωτόκολλά της.

IV.

Περνώντας τώρα στο δικονομικό δίκαιο, στην εφαρμογή δηλαδή της νομολογίας του Δικαστηρίου του Στρασβούργου περί δίκαιης δίκης στη δίκη ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου, εδώ η διαμορφωθείσα κατάσταση είναι πολύ περισσότερο εμφανής από ό,τι στο ουσιαστικό δίκαιο. Εδώ, οι απαιτήσεις της δίκαιης δίκης, υπό την έννοια που τις αντιλαμβάνεται το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, συνοδεύουν παράλληλα κάθε βήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου όταν εφαρμόζει εθνικό δικονομικό κανόνα. Αξίζει να διακρίνουμε τις απαιτήσεις της δίκης εντός ευλόγου χρόνου, από τις λοιπές.

α' Η εκδίκαση των συνταξιοδοτικών ιδίως υποθέσεων από το Ελεγκτικό Συνέδριο εντός του ευλόγου χρόνου, όπως αυτός γίνεται αντιληπτός από το

Δικαστήριο του Στρασβούργου, έχει προσλάβει εκρηκτικές διαστάσεις. Οι καθυστερήσεις υπερβαίνουν στις αγωγές αποζημιώσεως κάθε λογικό μέτρο και αυτό οφείλεται στον συνδυασμό δύο παραγόντων: *πρώτον*, στη μαζική κατάθεση αγωγών με τις οποίες ζητείται η καταψήφιση ή αναγνώριση απαιτήσεων από τις περικοπές συντάξεων εκ μνημονιακών νόμων που κρίθηκαν ως αντισυνταγματικές και *δεύτερον*, στην αδυναμία του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους και πλέον του ΕΦΚΑ να ανταποκριθεί εγκαίρως, λόγω ελλείψεων στο προσωπικό του, στην παροχή στοιχείων που είναι αναγκαία για την εκδίκαση της υπόθεσης, κυρίως του εισπραχθέντος από τον συνταξιούχο ποσού, ώστε με την αφαίρεση εκ του συνολικού δικαιουμένου ποσού της σύνταξης μετά τον παραμερισμό της ως αντισυνταγματικής κριθείσας ρύθμισης, να ευρεθεί το ποσό που τελικώς οφείλεται

Το Ελεγκτικό Συνέδριο, αξιοποιώντας τους νομοθετικούς θεσμούς της λεγόμενης *πιλοτικής* δίκης στην Ολομέλεια και της δίκης σε συμβούλιο, όταν το νομικό ζήτημα έχει κριθεί μέσω της πιλοτικής δίκης, καθάρισε τα πινάκιά του από δεκάδες χιλιάδες υποθέσεων κατά τα τελευταία έτη. Και πάντα κατευθυνόμενο από την υποχρέωσή του να δικάσει τις ενώπιόν του υποθέσεις σε εύλογο χρόνο, υιοθέτησε εξαιρετικά πρωτότυπες και ίσως τολμηρές λύσεις για να παρακαμφθεί το πρόβλημα εκ της υποστελέχωσης της συνταξιοδοτικής διοίκησης. Αναπτύχθηκε μάλιστα από το ίδιο το Δικαστήριο λογισμικό υπολογισμού των ποσών συντάξεων που κατεβλήθησαν, το οποίο με διαφορά όχι ανώτερη των τριών ευρώ, υπερκαλύπτει όπως καταδείχθηκε σε εκατοντάδες εφαρμογές του αυτό που θα ανεζητείτο ευθέως να υπολογίσουν οι ίδιες διοικητικές αρχές. Αλλά πάντως το πρόβλημα παραμένει. Και δεν θα λυθεί παρά μόνον αν εισαχθούν, νομοθετικά πλέον, τολμηρότερες λύσεις που σε ακραίες περιπτώσεις καθυστερήσεων, άνω λ.χ. της τριετίας, θα επιτρέπουν χρήση δικαστικών τεκμηρίων ή πιθανολόγησης αντί πλήρους απόδειξης. Αξίζει πάντως να επισημανθεί ότι από πλευράς εσωτερικού δικαίου, δεν είναι λύση, ούτε η δυνατότητα του διαδίκου να ασκήσει αίτηση προτίμησης, γιατί όλοι σχεδόν οι διάδικοι βρίσκονται σε παρόμοια κατάσταση, ούτε η επιδίκαση δίκαιης ικανοποίησης, γιατί, πέραν του δημοσιονομικού βάρους που αυτή συνεπάγεται, η καθυστέρηση, όταν είναι υπερβολική καθίσταται, και όχι στα μάτια του ιδιώτη διαδίκου, μια οιονεί αρνησιδικία.

β' Ως προς τις λοιπές τώρα προϋποθέσεις της δίκαιης δίκης, που σημειωτέον μπορεί να οδηγούν σε λύσεις αντίθετες προς την απαίτηση επιτάχυνσης της διαδικασίας, και στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ισχύει η τριπλή διάκριση μεταξύ δικαιώματος πρόσβασης, δικαιώματος δίκαιης εν στενή εννοία δίκης και δικαιώματος εκτέλεσης της δικαστικής απόφασης. Το Δικαστήριο αναζητεί διαρκώς αν ο κανόνας που ορίζει το παραδεκτό αιτήματος δικαστικής προστασίας καθ' εαυτόν ή στη συγκεκριμένη εφαρμογή του περιορίζει υπερβολικά, πέραν του αναγκαίου μέτρου, το δικαίωμα πρόσβασης, ιδίως αν η δικονομική προσέγγιση κινδυνεύει να χαρακτηρισθεί ως τυπολατρία, ως άνευ ουσιαστικού δηλαδή λόγου περιορισμός. Η απαίτηση καταβολής παραβόλου, ή δικαστικού ενσήμου, η υποχρεωτική εκπροσώπηση από πληρεξούσιο δικηγόρο, η προθεσμία προσφυγής, το παραδεκτό της συζήτησης και οι συναφείς κοινοποιήσεις και επιδόσεις δεν αντιμετωπίζονται μόνον υπό το πρίσμα των κανόνων του εσωτερικού δικαίου που τα προβλέπουν αλλά και ως περιορισμοί, που πρέπει να δικαιολογούνται ουσιαστικώς, του θεμελιώδους δικαιώματος πρόσβασης στη δικαιοσύνη όπως αντιμετωπίζεται μέσω του άρθρου 6 παρ. 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης. Ως προς τη δίκη καθ' εαυτήν, το Ελεγκτικό Συνέδριο παρά τη μεγάλη πρακτική δυσκολία, μεριμνά ώστε, χάριν σεβασμού της αντικειμενικής αμεροληψίας, να μη συμμετέχει σε σύνθεση δικαστής που έχει καθ' οιονδήποτε τρόπο προηγουμένως χειρισθεί την υπόθεση, να παρέχεται σε κάθε περίπτωση η ευχέρεια αντίκρουσης των ισχυρισμών του αντιδίκου, και το Δικαστήριο να είναι σε θέση να ασκήσει τις εξουσίες που απαιτούνται, ώστε να επιλυθεί η διαφορά με πλήρη όντως δικαιοδοσία. Τέλος, το Δικαστήριο, μέσω του συμβουλίου της συμμόρφωσης, επιμελείται ώστε οι αποφάσεις του να εκτελούνται όπως απαιτεί ένα ολοκληρωμένο δικαίωμα δικαστικής προστασίας.

Αυτά σε γενικές γραμμές, γιατί δεν παύουν να ανακύπτουν συνεχώς νέες προκλήσεις όπως λ.χ. αν κατά την αναιρετική διαδικασία, το Δικαστήριο οφείλει, υποχρεούμενο από το τεκμήριο αθωότητας, να λάβει υπόψη του αθωωτική απόφαση ποινικού δικαστηρίου εκδοθείσα μετά τη δημοσίευση της αναιρεσιβαλλόμενης ενώπιόν του απόφασης. Ζήτημα που αφορά αφ' ενός μεν τον

σεβασμό της θεσμικής ακεραιότητας της αναιρέσεως, η οποία κυρώνει λάθη της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης και μόνον, αφ' ετέρου δε τον σεβασμό από την εθνική έννομη τάξη, συνολικώς ορώμενης σε σχέση με την ευρωπαϊκή δημόσια τάξη του Συμβουλίου της Ευρώπης, του τεκμηρίου αθωότητας.

V.

Τελειώνοντας, δύο επισημάνσεις αξίζουν ιδιαίτερας προσοχής. Και οι δύο μπορεί να συναχθούν αντικειμενικά και δεν αποτελούν εντύπωση κάποιου που βλέπει τα πράγματα από μέσα. Αρκεί κανείς να διαβάσει τις αποφάσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου για να διαπιστώσει:

Πρώτον, ότι ο δικαστής του Ελεγκτικού Συνεδρίου κινείται σε μια ενιαία έννομη τάξη, μια έννομη τάξη που συγκροτείται συγχρόνως από την εθνική και από αυτήν του Συμβουλίου της Ευρώπης όπως ορίζεται στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, χωρίς στεγανά μεταξύ τους, χωρίς αντιφάσεις, σε πλήρη εναρμονισμένη συμβίωση και

Δεύτερον, για το Ελεγκτικό Συνέδριο, παραδοσιακό φρουρό του δημοσίου χρήματος, δεν υφίσταται, όταν δικαιοδοτεί, κάποια υπερτέλεια υπέρ του ταμειακού συμφέροντος του Δημοσίου, αλλά αντιθέτως, η δημοσιονομική βιωσιμότητα, ως συνταγματική απαίτηση, συνδυάζεται με τους κανόνες της διανεμητικής δικαιοσύνης, στην ευγενέστερη σύλληψη του όρου, δηλαδή της απονομής θεμελιωδών δικαιωμάτων συνεπαγόμενων αναγκαστικά αντίστοιχες υποχρεώσεις.

Αυτή είναι η νέα εικόνα του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ως δικαιοδοτούντος θεσμού, που την οφείλει, το λέω ανεπιφύλακτα, στην επήρεια που δέχθηκαν οι δικαστές του κατά την τελευταία ιδίως δεκαετία από το Δικαστήριο του Στρασβούργου.